

# Stockholms stads gatunämnd

och i samband därmed stående institutioner.

## Gatunämnden.

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr., St.; t. »gatunämnden». Sessionstid: vanligen varannan onsdag kl. 3 e. m.*

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 51) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhafs av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Den nya nämnden utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämval brandväsendet, vilket förut sorterades under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., samt av stadens förråd även som av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledning, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret, för vilket chefskapet f. n. utövas av en tf. gatudirektör (jfr nedan), renhållningsverket, vars chef är renhållningsdirektören, och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga cheferna för under nämnden lydande verk närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

*Instruktion.* K. instruktion för Stockholms stads gatunämnd den 19 mars 1920 med ändringar den 30 juni 1922.

*Stat år 1923.* Utgifter: 15,388,800 kr. (däraf till avskrivningar å förråd och lager 1,968,000 kr.); inkomster: 2,608,700 kr.

## Gatunämndens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

### Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.

### Övriga ledamöter.

\*Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

\*Lange, E., kassör, stadsfullm.

Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.

\*Pehrsson, J. P., förtroendeman, stadsfullm.  
En vakant.

### Suppleanter.<sup>1)</sup>

\*Berndtson, C. F., chaufför, stadsfullm.

\*Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.

Nordgren, F. L., förtroendeman.

\*Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

### Sekreterare.

Se nedan nämndens expedition.

## Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även som uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltningsärenden.

### Renhållningsdelegerade.

Sandberg, H. K. A.; Magnusson, A. E.; Pehrsson, J. P.

Delegerade för frågor rörande understöd.

Sandberg, H. K. A.; Forssberg, E. V.; Lange, E.

<sup>1)</sup> Suppleanterna äro upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ersättare de, enligt nämndens beslut, i första hand skola vara.



Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.

Sandberg, H. K. A.; Hultman, G. H.; Lange, E.; en vakant.

Delegerade för upphandlingsfrågor.

Sandberg, H. K. A.; Magnusson, A. E.

Delegerade för utredning ang. ändrad organisation av gatukontoret.

Sandberg, H. K. A.; Hultman, G. H.; Magnusson, A. E.; Nordgren, F. L.

### Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Wretling, E. P., civilingenjör.

Suppleanter:

Bengtsson, A., kassör.

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

### Gatunämndens expedition.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr., St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 12—3.

Stat år 1923: Utgifter: 20,100 kr.

#### Sekreterare.

T. v. fungerar drätselnämndens sekreterare (se sid. 53).

Kontorsskrivare och registrator (11).

Tunell, Signe E. M.

### Stockholms stads gatukontor.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2. (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ett byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens andra avdelning, överflyttades fr. o. m. april 1920 till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägen-

heter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Som chef för gatukontoret fungerar t. v. en av gatunämnden förordnad gatudirektör. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

Kontoret, som tidigare bestått av sex avdelningar, omfattar numera, sedan under år 1920 en utbrytning av arkitekturavdelningen, hamnavdelningen och vattenledningsverket ägt rum, förutom expedition, fyra avdelningar: gatu-, avlopps-, park- och förrådsavdelningarna, var och en under sin avdelningschef, samt dessutom en avdelning av tillfällig karaktär, nödhjälpsavdelningen (jfr nedan).

Instruktion. Instruktion för [byggnads-] kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 9,539,013 kr.; inkomster: 239,780 kr.

#### Tf. gatudirektör

(arvde 3,500 kr.).

Tingsten, K. A., renhållningsdirektör (se sid. 206); t. »gatunämnden» och 145 08; mottagningstid: 10—11.

### Gatukontorets expedition.

Adress och telefon: se ovan.

Gatukontorets expedition, som förestås av gatudirektören, handhaver dels kontorets in- och utgående skriftväxling, statistikföring samt arkiv och bibliotek, dels, genom räkenskapsavdelningen, gatukontorets bokföring och vad därmed äger sammanhang.

Stat år 1923. Utgifter: 357,740 kr.; inkomster: 800 kr.

#### Chef.

Gatudirektören (se ovan).

#### Registrator (17).

Olbers, G. E.

#### Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

En vaktmästare (6).



GN.

## Räkenskapsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Kamrerare (20).

Jäderlund, E. R. G.

## Bokhållare.

Elmquist, H. S. O. (18); Lind, A. E., tjl., tjf.  
von Krusenstjerna, C. G. A., Runqvist, Hj. F.  
(17); Björkman, A. B. (13).

Kontorsskrivare (11).

Schöldström, H. M. (Greta).

Tre kontorsskrivare (7), en extra kontorsskrivare (2,460 kr. jämte misräkningspgr 300 kr.), ett kontorsbiträde (5), fyra extra kontorsbiträden (1,980—1,620 kr.), en telefonist (1,980 kr.), en vaktmästare (6), två vaktmästarbiträden (1,380—1,200 kr.).

## Gatuavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens gator och vägar, torg och andra allmänna platser (med undantag av hamnområden, parker och planteringar) jämte därtill hörande beläggning, viadukter, trappor, hissar, stängsel m. m. Avdelningen handlägger vidare frågor om broar över vattendrag, gatutrafiken, den allmänna belysningen (utom å hamnområden och i parkerna), upplåtande av gatumark till enskilda m. m. Sedan år 1922 handhar gatuavdelningen därjämte kontroll och uppbörd av staden tillkommande avgifter för yrkesmässig automobilomnibusstrafik.

Stat år 1923. Utgifter: 4,674,560 kr.; inkomster: 170,610 kr.

## Chef.

Hedström, E., förste ingenjör (23); mottagnings-tid: 2—3.

Byråingenjör (20).

Bjurelius, W. E.

Distriktsingenjörer (20).

Bergman, C. G., norra distriktet (Norrmalm, Östermalm, Kungsholmen, Bromma); Lindahl, J. O. E., södra distriktet (staden inom broarna, Södermalm, Brännkyrka).

Ingenjörer (18).

Lundvik, K. F.; Lidvall, N. A. F.; Brolin, S. J. F.; en vakant, tjf. Dahlberg, A. B. C. (tjänstgör å nödhjälpsavd.; se nedan).

Ingenjör (18)

(dessutom arvode 900 kr.).

Wibeck, N. G., posthavande ingenjör för gatu- och avloppsavdelningarnas arbeten i Bromma.

Två ritare (14), två extra ritare (4,500—3,900 kr.), ett kontorsbiträde (5), en extra vaktmästare (2,580 kr.), en verkmästare (15), en verkmästare (14), åtta verkmästare (12) (därav en med tjänstgöring å nödhjälpsavd.; se nedan), sju extra verkmästare (4,800—3,300 kr.).

## Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; t. Söder 23 75; hissen trafikerar söckendagar 6,30—10, 12—3 och 4,15—6,15 e. m.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätselnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente. Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs trappor, fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1923. Utgifter: 9,000 kr.; inkomster: 3,500 kr.

## Avloppsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens avloppsanordningar, ledningstunnlar och bekvämlighetsinrättningar, i den mån de sistnämnda byggande, underhåll eller drift ej äro uppdragna åt annan myndighet, samt handlägger vidare alla frågor om samtliga andra ledningar och anläggningar under gatutyten ävensom luftledningar m. m.

Stat år 1923. Utgifter: 1,857,400 kr.; inkomster: 24,927 kr.

## Chef.

Hallberg, C. O., förste ingenjör (23); mottagnings-tid: 2—3.

Ingenjör (20).

af Klercker, K. A. (tjänstgör å nödhjälpsavd.; se nedan).

Ingenjörer (18).

Pehrson, K. C. P.; Andersson, C. J.; Ingwall, A. T.

Konstruktör (16).

Eriksson, C. E. (tjänstgör å gatuavd.).

Ritare (14).

Stenhardt, J. O. (tjänstgör å nödhjälpsavd.; se nedan).

Fyra extra ritare (3,900 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,620 kr.), fyra verkmästare (12) (därav tre med tjänstgöring å nödhjälpsavd.; se nedan), åtta extra verkmästare (5,400—3,300 kr.).

## Kartbyrån.

Föreståndare (16).

Bergström, A. A.

Fyra ritbiträden (6), ett extra ritbiträde (1,980 kr.).

## Nödhjälpsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen, som är av tillfällig karaktär, handlägger ärenden rörande stadens nödhjälpsar-



beten. Den leder och utför större delen av stadens egna nödhjälpsarbeten, huvudsakligen bestående av gatu-, väg-, avlopps- och utdikiningsarbeten. Personalen är sammanförd från gatu- och avloppsavdelningarna.

### Chef

(särskilt arvode 900 kr.).

af Klercker, K. A., ingenjör (20) (se ovan); mottagningstid: 2—3.

### Arbetsingenjör.

Dahlberg, A. B. C. (se ovan).

### Expeditionsföreståndare.

Stenhardt, J. O. (se ovan).

En extra konstruktör (4,500 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), fyra verkmästare (12) (se ovan), tre extra verkmästare (3,900—3,000 kr.).

### Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; t. 164 19, Söder 348 15.

Växthus och trädskolor: Götgatan 109 A och Enskede. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.

Avdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar, såsom stängsel och lekplatser ävensom idrottsanordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och försedde med vattenanordningar, bekvämlighetsinrättningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda.

Stat år 1923. Utgifter: 628,840 kr.; inkomster: 25,770 kr.

### Stadsträdgårdsmästare (22).

Hammarberg, L. M. F.; t. 164 19, Söder 348 15; mottagningstid: 10—11.

### Trädgårdstekniker (18).

Johansson, A.

### Förste trädgårdsmästare (15).

Johansson, G. F.

En kontorsskrivare (7), tre trädgårdsmästare (14), tre trädgårdsmästare (12), en extra trädgårdsmästare (4,200 kr.), en extra verkmästare (3,600 kr.).

### Förrådsavdelningen.

Gamla Brogatan 53, C.; t. 14 36, 96 01, 164 43, 221 57, Norr 14 39, Norr 14 74, Norr 43 47.

Avdelningen handhar gatukontorets gemensamma upphandlingsväsende, förråd, med

tillhörande verkstäder, skogsavverkningar, transportmedel, stenhuggerier, grustag m. m., anskaffar och distribuerar kol, ved, oljor och diverse materialier till stadens övriga verk och inrättningar samt utövar kontroll över bränsleförbrukningen och värmeekonomen vid vissa av stadens ångpanneanläggningar.

Stat år 1923. Förrådsavdelningens utgifter, 2,419,753 kr. (därav 1,968,000 kr. till avskrivningar å materialförråd och gatstenslager), och inkomster, 23,203 kr., föras i staten delvis inom linjen, enär sådana utgifter, som avse anskaffnings- och förrätningskostnader för inventarier m. m., skola bestridas med av drätselnämnden tillhandahållna förlagsmedel och övriga utgifter fördelas på vederbörliga arbets- m. fl. anslag.

### Förrådsintendent och chef (23).

Läftman, K. J. T.; telefoner: se ovan; mottagningstid: 10—12.

### Förrådsintendentens expedition.

Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan.

### Assistent för inköpsärenden (5,700 kr.).

Gillberg, E. A.

### Bokhållare (17).

Johansson, A. E., huvudbokförare, tjl., tjf. Hedman, T. E. (se nedan).

### Bokhållare (13).

Vakant, tjf. Ihrman, L., registrator; Jonsson, Märta, korrespondent.

Två extra kontorsskrivare (3,300—3,000 kr.).

### Värmekontrollant.<sup>1)</sup>

Selldin, C., ingenjör; t. 23 74, 29 98, 211 18, Norr 8 41; mottagningstid: 9—10.

### Eldareinstruktör.<sup>1)</sup>

Blomqvist, A., övermaskinist; t. 29 98, Norr 8 41.

### Verkstäderna och landtransporterna.

Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan.

### Bokhållare (17).

Seilitz, G. E.

### Verkmästare (14)

Hansson, C. O. (smidesverkstaden).

En extra verkmästare (3,600 kr.), en extra transportmästare (4,200 kr.).

<sup>1)</sup> Anställda och avlönade av mellersta och norra Sveriges ångpanneförening enligt kontrakt med staden (ej upptagna i kalenderns personalavdelning).



GN.

## Förråden.

*Huvudförrådet: Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan. Södra förrådet: Timmermansgatan 49, Sö.; t. Söder 336 38. Brädgårdarna: kvarter Röda Berget, t. Norr 218 81; Inedal, t. Norr 69 07; Timmermansgatan 54, t. Söder 336 38.*

### Förrådsförvaltare (19).

Warnecke, F. W. F.; mottagningstid: 9—11.

### Bokhållare (18).

Ljungström, G. I. N., bitr. förrådsförvaltare.

### Bokhållare (17).

Hydbom, T., tjl., tjf. Curth, K. E. E:son (se nedan).

### Bokhållare (13).

Hedman, T. E., tjl. (se ovan), tjf. Lilienberg, K. A. V.; Curth, K. E. E:son, tjl. (se ovan), tjf. Möller, K. A.; Zetterlund, C. E. (inventarierna).

Tre extra kontorsskrivare (3,300—3,000 kr.), en kontorsskrivare (7), två kontorsbiträden (5), ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.) ett skrivbiträde (4), en telefonist (1,860 kr.), en extra vaktmästare (1,950 kr.).

### Förrådsföreståndare (15).

Karlsson, A. W., huvudförrådet; före och efter ordinarie kontorstid: t. Norr 43 47.

En extra förrådsföreståndare (4,500 kr.), tre extra brädgårdsföreståndare (4,500 kr.).

## Stenhuggerierna och sjötransporterna.

*Stockholm: Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan; Stenhamra: t. Svartsjö 27; Vätöberg: t. Vätö 2.*

### Ingenjör (19).

Ohlsson, J. E. B., tjl.

### Extra ingenjör

(6,300 kr.).

Wintzell, S. O. V. (tjänstgör vid stenhuggerierna, Vätöberg).

### Bokhållare (17).

Nylén, A. G.

Ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), en stenhuggeriverkmästare (14), en stenhuggeriverkmästare (12), en bergverkmästare (12), en extra stenhuggeriverkmästare (3,300 kr.) samt en transportmästare (4,200 kr.), en ångbåtsbefälhavare (4,200 kr.) och en maskinist (3,300 kr.).

## Förteckning över läkare för gatukontorets arbetare.<sup>1)</sup>

(Jfr sid. 179.)

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; t. 114 80, Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

Widstrand, C. A.; Bellmansgatan 6, Sö.; t. 71 54, Söder 133 38; mottagningstid: vardagar 9,30—10,30, 3,30—4, sön- och helgdagar 10—11.

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; t. 331 80, Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10 och 3—4; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; t. 749 85, Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottagningstid: vardagar 9—10, 3—4, sön- och helgdagar 10—11.

## Vid stenhuggerierna i Stenhamra

(arvode 1,000 kr.).

Berglund, F. E.; Svartsjö; t. Svartsjö 3; mottagning: kl. 9—10.

## Stockholms stads renhållningsverk.

*Avdelningen i Stockholm: Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), St.; t. »gatunämnden»; kontorstid: 9—4; expeditionstid: 10—2,30.*

### Avdelningen vid Lövesta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalkningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens

<sup>1)</sup> Dessa läkare anlitas t. v. även av arbetare vid fastighetsnämndens husbyggnadsavdelning.



övertagande av renhållningen, och skedde detta genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövså i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 207). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hithörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställt taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omförälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan av den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna samt vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårds-

renhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senare åren dels genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslut år 1904 för vattenklosetter med septic tank, enligt beslut 1909 även för sådana utan septic tank), dels genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvådelning av hussoporna i gödselsopor och skräpsopor (angående den tredelning av hussoporna, som kommit till stånd genom de från och med år 1919 för hela staden gällande bestämmelserna om särskild uppsamling av köksavfallet se sid. 214), varigenom blivit sörgt för att avfallet på ett naturligt sätt kan undanröjas dels genom försäljning till gödsel och dels genom förbränning. Den del, som kan användas som gödningsämne, försäljes genom huvudkontoret; angående fördelningen av skräpsoporna, se nedan under avdelningen vid Lövså.

Renhållningsverket sorterade förut under drätselnämndens andra avdelning men fr. o. m. april 1920 under gatunämnden. I spetsen för verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid Lövså. Under direktören står en kamrerare för ekonomen och räkningsväsendet samt såsom arbetsledare en inspektör för avdelningen i Stockholm och en föreståndare för avdelningen vid Lövså.

*Författningar.* Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med senare ändringar. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898 med ändring den 24 juli 1919. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917 samt 3 juli och 27 dec. 1918. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den



GN.

18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätsel-nämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hus-sopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 3 mars 1921 ang. huvudstadens indelning i bud-ningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

*Stat år 1923. Utgifter:* 4,118,700 kr.; därav avträdesrenhållning: 329,000 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 2,705,300 kr.; av-fallets emottagande och vidare behandling: 1,084,400 kr. *Inkomster:* 2,262,600 kr.; avträdesrenhållning: 318,000 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 1,725,400 kr.; avfallets för-säljning m. m. 219,200 kr.

## Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

*Adress m. m., se ovan.*

### *Direktör (26).*

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 1925),  
tillika tf. gatudirektör (jfr ovan sid. 201);  
t. »gatunämnden»; mottagningstid: 11—1.

### *Kamrerare (20).*

Odhner, G. V.; mottagningstid: 10—12.

### *Inspektör (20).*

Hellgren, S. A.; mottagningstid: 12—1.

### *Bokhållare.*

Almström, K. H. (17); Ekhult, T. R. J:son (13).

### *Kontorsskrivare (11).*

Vakant.

### *Kontorsskrivare och kassör (11).*

Medin, Anna M.

Tre kontorsskrivare (7), ett kontorsbi-träde (5), en extra vaktmästare (2,340 kr.).

## Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägs-stationen), Va.; t. 128 23, Norr 86 76; kon-torstid: 9—4.

### *Distriktsföreståndare (15).*

Björckebaum, O. W.

En kontorsskrivare (9), fyra tillsynings-män (10).

## Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, Va.; t. 128 22, Norr 82 01; kontorstid: 9—4.

### *Distriktsföreståndare (15).*

Sandberg, A. M. J:son.

En kontorsskrivare (9), fyra tillsynings-män (10), en tillsyningsman (8).

## Renhållningsstationen för Södermalm och staden inom broarna.

Åsögatan 2, Sö.; t. Söder 345 43, Söder 338 19; kontorstid: 9—4.

### *Distriktsföreståndare (15).*

Nilsson, J. O.

En kontorsskrivare (9), två tillsynings-män (10), fyra extra tillsyningsmän (3,900 kr.).

### *1:a distriktets budningskontor*

(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen av nedre Norrmalm jämte Skepps- och Kastell-holmarna, begränsat i norr och väster av Råd-mangsgatan, Karlavägen, Kungstengsgatan, Döbelnsgatan och Malmskillnadsgatan samt Malmortogs-gatan fortsatt till Norrström).

Lästmakaregatan 20, C.; t. Norr 9 33;  
9—3.

En budningsbokhållare (5).

### *2:a distriktets budningskontor*

(för nedre Norrmalm jämte Helgeandsholmen och östra delen av Kungsholmen, begränsat i öster av 1:a distriktet, i norr av Kungstengsgatan, Dalagatan, Tegnérsgatan fortsatt till Klaraviken samt i väster av Polhemsgatan).

Klara norra kyrkogata 36, C.; t. Norr 9 08; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

### *3:e distriktets budningskontor*

(för östra Norrmalm norr om 1:a och 2:a dis-trikten samt begränsat i väster av Västmannagatan norrut till Vanadisvägen, denna väg till Upplandsgatan, Upplandsgatan och Dannemora-gatan fortsatt till Norrtull).

Surbrunnsgatan 27, Va.; t. Norr 9 32;  
9—3.

En budningsbokhållare (5).

### *4:e distriktets budningskontor*

(för övre Norrmalm och västra Kungsholmen väster om 3:e och 2:a distrikten).

Hälsingegatan 1, Va.; t. Norr 86 92;  
9—3.

En budningsbokhållare (5).

### *5:e distriktets budningskontor*

(för staden inom broarna samt den del av Söder-malm, som norrifrån räknat begränsas av Bell-mangsgatan, St Paulsgatan, Björngårdsgatan fort-satt till Folkungagatan, Folkungagatan och Ren-stjärnagatan fortsatt norrut).

Västra Slussgatan 18, Sö.; t. Söder 332 21; 9—3.

En budningsbokhållare (5).



**6:e distriktets budningskontor**

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat ligger väster om Bellmansgatan, S:t Paulsgatan, Björngårdsgatan fortsatt till Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut).

*S:t Paulsgatan 37, Sö.; t. Söder 33247; 9—3.*

En budningsbokhållare (5).

**7:e distriktets budningskontor**

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat ligger öster och söder om Renstjärnsgatan, Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut).

*Renstjärnsgatan 28, Sö.; t. Söder 33239; 9—3.*

En budningsbokhållare (5).

### Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

*Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.*

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utskęppning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppländas med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — frånsett köksavfallet, som uppsamlas särskilt genom slakthus- och saluhallsstyrelsens försorg (se här om sid. 214) — fr. o. m. den 1 juli 1907 i staden i gödselsopor och skräpsopor, och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskęppas under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskęppas under seglationstiden. Latrin, torvmullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskröt, glas m. m., och resten förbrännes i ugnar, varvid varmet tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektriskt ljus. Antalet ugnar är sex, av vilka två uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 213). Renhållningsverket använder för utskęppning av la-

trin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 38 öppna och 7 däckade pråmar om tillsammans 2,575 registerton. För pråmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

*Instruktion.* Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

**Föreståndare (20).**

Forssman, E. Hj.

**Bokhållare (15).**

Smedin, Hj. I.

En kontorsskrivare (9), två verkmästare (12), en ångbåtsbefälhavare (3,360 kr.; dessutom kapalke).

### Förteckning över läkare för renhållningsverkets arbetare.

(Jfr sid. 179.)

**För de norra stadsdelarna.**

**Sundberg**, L. G. T., Nybrogatan 11 A, Ö.; t. 749 85, Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

**Lagergren**, J. E., Upplandsgatan 33, Va.; t. 21 05, Norr 4 60; mottagningstid: 9—10.

**Spangenberg**, K. G. V., S:t Eriksgatan 25 B, C.; t. 337 17, Norr 183 00; mottagningstid: 9—10.

**För de södra stadsdelarna.**

**Olson**, E., Götgatan 69, Sö.; t. 114 30, Söder 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

**För avdelningen vid Lövsta.**

**Karlén**, O. A., posthuset, Sundbyberg; t. Sundbyberg 68, 14 68; mottagningstid: vardagar 8,30—11, sön- och helgdagar 9—10.

**Renhållningsverkets veterinär.**

Dahlström, Hj., professor.

**Stockholms stads brandväsen.**

*Johannes brandstation:* Malmskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkären» (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). *Katarina brandstation:* Tjärhovsgatan 11, Sö.; *Liljeholmens brandstation:* Grönbrink nr 3, Liljeholmen; *Kungsholmens brandstation:* Fleminggatan 24, C.; *Östermalms brandstation:* Skepparegatan 34, Ö.Dj.; *Bromma brandstation:* Ulvsundavägen 30, Ulvsunda; *Djurgårdens brandstation:* Allmänna gränd, Ö.Dj.; *Värtans brandstation:* Värtahamnen.

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens och



**GN.** Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehålla stadganden rörande fastighetsägarers skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot värds-löst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvåder, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728: den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvåder i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Organisationen av huvudstadens nuvarande brandväsen tog sin början på hösten 1875, efter att frågan härom stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 13 okt. 1874 hade nämligen beredningsutskottet argivit utlåtande angående brandväsendets ordnande, vari hemställdes, att stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, bland annat måtte besluta, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvåder skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, bestående av minst 100 man utom befäl, att för utryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen. Vidare hemställdes, att under alla förhållanden medel skulle bewiljas till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Denna framställning godkändes av stadsfullmäktige den 1 december s. å., dock med den ändring, att brandkåren skulle bestå av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man. Av de båda huvudsta-

tionerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjärhovsgatan. Ny brandordning för Stockholm utfärdades den 30 okt. 1875; denna ersattes den 14 jan. 1918 av den nu gällande. (Ang. senare ändringar se nedan.)

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1923 av, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, fyra andre brandkapten, en telegraförstärkare, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, en överbrandmästare och redogörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 41 brandförmän, 179 brandmän och 23 extra brandmän; tillsammans 7 officerare, 9 underofficerare och 243 tillhörande manskapsskassen samt dessutom en telegraf-föreståndare.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsättes av nämnden, efter brandchefens hörande, medelst förordnande tillsvidare. Manskap vid brandkåren antagas av brandchefen medelst förordnande tillsvidare, extra brandmän med en månads uppsägning.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan för rikets städer rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

Brandkåren har sitt manskap fördelat på åtta stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöångsprutorna S:t Erik och Phoenix.

Dessutom finnas redskapsskjul uppförda å följande platser utom den egentliga staden, nämligen Orby, Södertörns villastad, Fridhem och Stora Essingen. I vart och ett av de tre förstnämnda samhällena är därjämte en brandförman stationerad.

Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Mariehälls och Ballsta samhällen, varjämte en brandförman förlagts och ett redskapsskjul uppförts därstädes.

Automobilisering av brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar utrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseende brandsyn av vid brandkåren anställd officer med enahanda befogenhet, som enligt brandstadgan för rikets städer tillkommer synemännen vid sådana för-



rättningar. Där fråga är om rivning av eldstad, äger dock icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga män, vilka jämte två suppleanter för dem i januari månad varje år utses av gatunämnden att vid dylika tillfällen biträda (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förut underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se sid. 24.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 6 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer, å vilka stationer jämväl i och för uthyrning (utan dragare) äro placerade de tvenne, år 1905 till brandkåren överlämnade, svenska allmänna djurskyddsföreningens tillhöriga vagnarna. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 110.)

*Författningar.* K. brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med ändring den 19 nov. 1915. Brandordning för Stockholm den 14 jan. 1918 med ändringar den 9 april och 19 juni 1920, 14 juli 1921 samt 12 jan. 1922. Kungl. brev den 12 dec. 1919 ang. tillämpning av brandstadgan för rikets städer å stadens icke planlagda område m. m. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden den 26 maj 1914, 18 maj 1916, 21 juni 1919 och 15 febr. 1922 (indelning i skorstensfejartrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 20 dec. 1922 (taxa

för sotning) samt den 9 febr. 1920 (sotningstaxans giltighet även för stadens icke planlagda område).

*Stat år 1923.* Utgifter: 1,685,710 kr.; inkomster: 106,320 kr.

### *Brandchef (26).*

**Svinhufvud, A. A. S.** (förordnad t. o. m. 30/9 1926);  
mottagningstid: 1—3 (utom onsdagar): t.  
»brandkåren».

### *Vice brandchef (23).*

**Borgenstierna, C. G. O. S.**

### *Förste brandkapten (20).*

**Gyllenhammar, C. A. M.**

### *Andre brandkapten (19).*

**Selldén, H.; Arve, E. A. M.; Mohlin, K. A. T.;  
Grill, C. Ph. A., tf.**

### *Telegrafföreståndare (18).*

**Ekman, O. I. H.**

### *Överbrandmästare och verkstads- föreståndare (17).*

**Johansson, E. S.**

### *Överbrandmästare och redogörare (16).*

**Jonasson, A.**

*Sju brandmästare (13), 41 brandförmän (10), 179 brandmän (8), 23 extra brandmän (2,400—2,100 kr.).<sup>1)</sup>*

<sup>1)</sup> Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.



# Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

## Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel första tisdagen i varje månad kl. 3,15 e. m.*

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbete förslag till ett stadens slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enskede. Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthusväg nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar, platser för torghandel och svingårdar, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröfnödenheter samt vidare att omhändervård de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och saluhallarna. Denne samt förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvika mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

*Instruktion.* Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

*Stat år 1923.* Utgifter: 1,982,100 kr.; inkomster: 2,029,100 kr.

## Styrelsens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

### Vice ordförande.

Larsson, L. R., handlande.

### Övriga ledamöter.

Ahlström, W., handlande, stadsfullm.

\*Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

\*Stendahl, O., direktör, stadsfullm.

### Suppleanter.

Cederlöf, P. A., handlande.

\*Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

\*Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

Törnell, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.

### Sekreterare

(1,500 kr.).

Silén, K. G., bitr. aktuarie, tf.

## Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

Johansson, f. Franzén, Katy, fru.

Tinggren, G. A., tillsyningsman.

### Suppleanter:

Frösell, f. Lindman, Amanda Ch., fru.

Tingsten, H. L. G., fil. d.r.



**Huvudkontoret.**

*Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; expediti-  
onstid: 9—3.*

**Slakthus- och saluhallsdirektör (27).**

**Sandeborg, M. O.;** träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, *i centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

**Kamrerare (20).**

**Granlund, S. J. R. W.;** träffas säkrast vid slakthuset 9—11. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

**Kontorsskrivare (11).**

**Nordwall, Hild A. T.**

**Slakthuset med tillhörande anstalter.****Slakthuset med kreatursmarknad.**

*Enskede. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9,30—3,30, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—2,30 e. m.; kyl- och fryshusen 6—9, 11—12 f. m., 2—4,30 e. m., lördagar 6—9 f. m., 11—1 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Tel.: kontoret 105 92, Söder 348 41 resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.*

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktnings- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsynning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad enligt ritningar och kostnadsförslag, som senare skulle av fullmäktige godkännas. Detta skedde år 1907 samtidigt med att arbetets utförande uppdrogs åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring

6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställt taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött efter å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sätts varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmängöras (se sid. 215). Till tjänst för djurägare, som önska sända djur utan att själva ombesörja deras försäljning, äro antagna tvenne stadskommissionärer, som enligt taxa åtaga sig försäljningsuppdrag under stadens kontroll. Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enskede) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 214.

**Författningar m. m.** Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 22 dec. 1922 ang. taxa å avgifter för begagnande av Stockholms stads slakthus samt för köttbesiktningen m. m. inom staden. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917 med tillägg den 17 okt. 1922. Taxa å välgavgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställt av överståthållarämbetet den 15 juli 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enskede—västra stambanan, fastställt av kungl. maj:t den 31 dec. 1919, 6 aug. 1920, 7 juli 1921 och 28 juli 1922. Taxa å avgifter för kreaturstransporter å slakthus-spårvägen, fastställt av överståthållarämbetet den 7 febr. 1919. Ordningsstadga för Stockholms stads



**SIS.**

offentliga slakthus, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Instruktion för stadskommissionärerna vid Stockholms stads kreatursmarknad, stadga för slakthuset salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur å Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 19 och 21 dec. 1911 samt instruktion för hjälpslaktare i Stockholms stads slakthus, antagen av styrelsen den 2 nov. 1917.

Stat år 1923. Utgifter: 851,900 kr.; inkomster: 692,000 kr.

### *Slakthus- och saluhallsdirektör (27).*

**Sandeborg, M. O.** (se ovan under huvudkontoret); t. 105 92, Söder 348 41; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1.

### *Sanitetsveterinär (23).*

**Wall, S. D.**, stadsfullm.; t. Enskede 53; mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

### *Förste besiktningsveterinär (21).*

**Brandt, J. O.**

### *Besiktningsveterinärer (19).*

**Englesson, P. R.**, tjl. (se sid. 106), *tjf. Arenander, E. E.*; en vakant.

### *Kamrerare (20).*

**Granlund, S. J. R. W.** (se ovan under huvudkontoret); t. Enskede 2 44; träffas vid slakthuset 9—11.

### *Bokhållare och kassör (17).*

**Eckström, G. W.**; t. 105 92, Söder 348 41.

En *extra kontorsskrivare* (2,700 kr.), ett *laboratoriebiträde* (6), en *första mikroskopist* (6), tre *mikroskopister* (4).

### *Inspektör (15).*

**Zetterqvist, O.**, tjl., tf. torginspektör (se nedan), *tjf. Dahlin, J. F. Lson*; t. Enskede 54.

En *hallmästare* (11).

### *Maskiningenjör*

(6,900 kr.).

**Ågren, G. R.**; t. Enskede 58.

Två *maskinister* (14), en *portvakt* (2,730 kr.).

### *Stadskommissionärer.*

(2 % av försäljningspriset).

**Andersson, J. G. H.**; **Sjöstedt, K. J. E.**

### *Köttbesiktningsbyråerna.*

*Adresser och telefoner: se nedan.*

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget inträdde för huvudstaden köttbesiktningsvärg, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som hurrör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjödes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 106). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet äsattes rektangulär stämpel med S:t Eriks bild.

*Instruktioner m. m.* Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1923. Utgifter: 202,400 kr.; inkomster 202,400 kr.

### *Norra byrån.*

*Gamla Brogatan 47, C.*; t. 98 14, *Norr 197 52, Norr 218 44*; expeditionstid: 7—3,30 (lördagar 7—12,30).

### *Föreståndare (21).*

**Petrelus, K. A. O.**

### *Besiktningsveterinärer (19).*

**Thorsell, J. G.**; **Dallmer, Hj. W. A.**

### *Kontorsskrivare (11).*

**Sandström, A. F.**

En *hallmästare* (8), en *första mikroskopist* (6), tre *mikroskopister* (4).



**Södra byrån.**

*Södra Bantorget, Sö.; t. 66 56, Söder 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—12,30).*

**Föreståndare (21).**

**Severin, K. O.**

En *hallmästare* (8), en *kontorsskrivare* (9), en *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

**Stockholms stads destruktionsanstalt.**

*Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.*

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfän och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från vilken även lämnas för driften behövlig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Reglemente.* Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

**Föreståndare.**

**Forssman, E. Hj.,** föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

En *förman*.

**Saluhallar och salutorg.**

*Expedition m. m.: se ovan under huvudkontoret.*

*Stat år 1923.* Utgifter: 474,100 kr.; inkomster: 677,000 kr.

**Slakthus- och saluhallsdirektör (27).**

**Sandeborg, M. O.** (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

**Kamrerare.**

**Granlund, S. J. R. W.** (se vidare under huvudkontoret).

**Saluhallsinspektör (19).**

**Petsæus, M. P.;** träffas säkrast 10,30—11,30.

**Kontorsskrivare och kassör (11).**

**Rutensköld, Svea M.**

Ett *extra kontorsbiträde* (2,700 kr.), en *tf. hallkontrollant* (3,360 kr.).

**Stockholms stads centralsaluhall.**

*Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; se vidare under huvudkontoret.*

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren står med sin godsstation i direkt förbindelse med statens järnvägsnät samt innehåller förutom förvaringskällare även kylrum och frysrum med tillhörande maskineri. Bottenvåningen upptages av såväl fasta, inredda salustånd (182) som tillfälliga, öppna platser till försäljning av livsmedel och blommor såväl i engros som minut samt dessutom av en större plan, avsedd för livsmedelsauktioner.

Å en uttefter hallens västra gavel befintlig läktare finnas dessutom saluplatser för tillfällig uthyrning.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditionslokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där anställer erforderlig personal.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas, och har styrelsen för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid köp och försäljning vid hallen anställt en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär. Livsmedelsnoteringar över vissa engrospriser i huvudstaden upprättas varje vecka genom särskilda kommissioner (se sid. 215) och allmängöras.

*Reglemente m. m.* Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912. Instruktion för stadskommissionärer vid Stockholms stads centralsaluhall den 5 juli 1912. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912 med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

**Hallmästare och auktionsförrättare (15).**

**Olsson, J. W.**

En *maskinist* (14).



## SIS.

### Stadskommissionär

(arvode: högst 4 % vid försäljning av kött, vilt och fågel, högst 5 % vid försäljning av smör, ost, ägg, frukt och grönsaker).

Palm, J. E.; t. 48 61, Norr 23 65.

### Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; t. 60 56. Norr 80 28; hallen hålles öppen 6,30 f. m.—3 e. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där tillsätter personal. För att biträda allmänheten vid försäljning finnes vid hallen anställd en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär.

Då på grund av den under de senaste åren starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, har under år 1920 i det närbelägna kv. Gösen uppförts ett *fiskförsäljningsskjul*.

*Reglemente m. m.* Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910 med ändringar den 30 juli 1911 och 22 dec. 1914. Instruktion för stadskommissionär vid Stockholms provisoriska fiskhall den 10 juni 1910.

### Hallmästare och auktionsförrättare.

(Se under centralsaluhallen.)

### Stadskommissionär

(arvode: högst 5 % å försälda varor).

Molin, A. E. E.; t. 71 04, 97 57.

### Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar äro:

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.  
                   » Köttoget » 64 »  
                   » Nedre Munkbron med 42 förs.-platser.

Maria saluhall med 63 förs.-platser.  
   Östermalms saluhall » 108 »

Fiskarbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

### Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöto stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och bemyndigades därjämte

styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. sagda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt norr om Observatoriet vid Odengatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920 och 9 jan. 1922) samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande stadgas i överståthållarämbetets kungörelse den 9 jan. 1921 att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober till kl. 6 e. m. samt under den övriga delen av året till kl. 4 e. m. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller vad som är stadgat för handel i bod.

### Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, med 24 förs.-platser;

Odentorget med 31 förs.-platser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra Bantorget, västra delen,

för försäljning av hö och halm.

### Tf. torginspektör

(5,580 kr.).

Zetterqvist, O. (se ovan); träffas säkrast 10,30—11,30.

Två *torgmästare* (under sommarsäsongen).

### Stadens svingård.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 10 03.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att utvärna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöto stadsfullmäktige att köksavfallet i 14 och 25 rotarna i Katarina församling tillvidare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussopor och användas till foder i en utvidgad svingård (vid Sundsberg).



Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och i anledning härav utsträcktes under åren 1917 och 1918 den särskilda uppsamlingen av köksavfallet till allt större delar av staden. Fr. o. m. den 1 jan. 1919 gälla bestämmelserna härom för staden i dess helhet. För tillvaratagande av köksavfallet utvidgades i samband härmed svingården vid Sundsborg väsentligt, varjämte ett nytt svinstall inrättats å egendomen Mossen (se nedan).

*Stat år 1923.* Utgifter: 405,000 kr.; inkomster: 405,000 kr.

### Föreståndare.

**Sandeborg, M. O.**, slakthus- och saluhallsdirektör (se ovan under huvudkontoret).

### Förvaltare

(4,500 kr. jämte tantiem).

**Ernhoff, P. M.**; t. Enskede 201.

Två *uppsyningsmän* vid köksavfallsuppsamlingen (3,600 kr.) samt en *uppsyningsman* vid svingården (3,200 kr.).

## Lantgården Mossen.

*Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 278.*

Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen i närheten av Enskede; detta särskilt med hän-

syn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen. Å egendomen har därjämte anordnats ett svinstall (jfr ovan).

*Stat år 1923.* Utgifter: 48,700 kr.; inkomster: 52,700 kr.

### Förvaltare

(4,500 kr. jämte tantiem).

**Kristoffersson, J.**; t. Enskede 278.

## Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sätts och offentliggöres noteringar varje vecka å levande kreatur, fisk m. m. av särskilda kommissioner. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsatts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.) Noteringskommissionen för levande djur fungerar t. v. även som exportnämnd för Stockholm och handlägger som sådan alla ärenden rörande exportlicenser för levande nötkreatur och färskt kött.

### I. För levande kreatur.

**Sandeborg, M. O.**, slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Andersson, J. G. H.**, stadskommissionär, slakthuset; **Sjöstedt, K. J. E.**, stadskommissionär, slakthuset; **Mellin, A. H.**, agronom, Tegnérsgatan 15, *Va.*; **Nilsson, F.**, slakteri-idkare, Götgatan 81, *Sö.*

### II. För fisk, fiskvaror och skaldjur.

**Sandeborg, M. O.**, slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Molin, A. E. E.**, stadskommissionär, prov. fiskhallen, *C.*



## Kyrkogårdsnämnden i Stockholm och i samband därmed stående institutioner.

### Kyrkogårdsnämnden.

*Stora Nygatan 2 B, St.; t. 50 33, Norr  
28 66. Sessionstid: i regel sista fredagen  
i varje månad.*

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vädorna av begravingar inom städerna åstadkom en framställning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815, men kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» (5.68 har) först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enschede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (den s. k. skogskyrkogården) invigdes år 1920.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin slutliga lösning genom inrättande av kyrkogårdsnämnden, som enligt kungl. förordning av 1886 vårdar och förvaltar de Stockholms kommun tillhöriga kyrkogårdar, och som enligt kungl. brev s. å. även övertog vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Kyrkogårdsnämnden utgöres av fyra av stads-

fullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektor för två år i sänder valda ledamöter. För ledamöterna utses för samma tid av stadsfullmäktige fyra och av församlingarnas elektor likaledes fyra suppleanter. Var och en av de territoriella församlingarna utses å kyrkostämma två församlingens medlemmar att deltaga i valet av församlingarnas ledamöter och suppleanter i nämnden. Dessa sålunda utsedda personer sammanträda på överståthållarens kallelse och verkställa sistnämnda val. Nämnden utses själv ordförande och vice ordförande för två år i sänder. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Det borgarråd, under vars föredragningsmyndighet nämndens arbetsområde faller, ävensom nämndens kamrerare äga att närvara vid dess sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden har att från stadens vederbörande myndigheter påräkna erforderligt biträde. På nämndens förslag bestämma stadsfullmäktige, vilka tjänstebiträden i övrigt nämnden skall hava till sitt förfogande. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav prövas av stadsfullmäktige. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola jämväl av stadsfullmäktige bestämmas. Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av fyra revisorer, av vilka stadsfullmäktige äga att utse två; de övriga två utses av elektor, som av de territoriella församlingarna väljas. Stadsfullmäktige bestämma över ansvarsfrihet.

Senaste val av ledamöter ägde rum den 4 dec. (stadsfullm.) och den 29 dec. (församlingarnas elektor) 1922 och gälla för åren 1923 och 1924.

*Förordningar m. m.* K. förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm den 29 april 1886. Instruktion för kyrkogårdsnämnden i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda sysselmannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser den 27 juni 1922. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918, med tillägg den 20 dec. 1922. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna,



antagen av kyrkogårdsnämnden den 20 dec. 1922.

*Stat år 1923.* Utgifter: 1,440,240 kr. (dessutom reserverade medel 178,960 kr.); inkomster: 1,341,064 kr. (dessutom reserverat överskott 278,136 kr.).

### Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

#### Ordförande.

**Norström, E. G.**, f. d. kanslisekreterare (som led. vald av församlingarnas elektorer).

#### Vice ordförande.

**Lind, G. H.**, trädgårdsdirektör (som led. vald av stadsfullm.).

#### Övriga ledamöter.

**Elméus, C. K. J.**, arkitekt, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

**Johansson-Visborg, Anna S.**, fru, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

**Magnusson, G. G.**, direktör (vald av stadsfullm.).

**Pålsson, E. A. V.**, möbelsnickare, stadsfullm. (vald av församlingarnas elektorer).

**Söderberg, P.**, ombudsman (vald av församlingarnas elektorer).

**Weideman, C. O.**, åkeriföreståndare, stadsfullm. (vald av församlingarnas elektorer).

#### Suppleanter.

**Carlsson, O.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

**Curman, J. S.**, byggnadsråd (vald av församlingarnas elektorer).

**Ericson, C. W.**, huvudredaktör (vald av stadsfullm.).

**Forssell, J. A. S.**son, expeditionsförare (vald av församlingarnas elektorer).

**Lallerstedt, E. J.**, professor (vald av stadsfullm.).

**Simson, C. G.**son, tillsyningsman (vald av församlingarnas elektorer).

**Tengelin, K. A. H.**, maskinarbetare, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

**Åhrberg, F. A. L.**, typograf (vald av församlingarnas elektorer).

#### Sekreterare

(1,700 kr.).

**Gustav, O. E. G.**, förste sekreterare hos telegrafstyrelsen, *tf.*

### Kyrkogårdsnämndens revisorer

(för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

**Blomberg, A. W.**, grosshandlare (utsedd av församlingarnas elektorer).

**Forssberg, E. V.**, direktör, stadsfullm. (utsedd av församlingarnas elektorer).

**Löfgren, A.**, sekreterare (utsedd av stadsfullm.).

**Piehl, C. G. F.**, direktör (utsedd av stadsfullm.).

### Kyrkogårdsnämndens expedition. KN.

*Stora Nygatan 2 B, St.: t. 50 33, Norr 28 66; expeditionstid: 10—2, april även 4—6 e. m.*

*Stat år 1923.* Utgifter: 105,600 kr.; inkomster 2,400 kr.

#### Kamrerare (21).

**Hellström, K. G.**; träffas 9—10, 1—2.

#### Inspektör (19).

**Nohlgård, E.**; träffas 9—10.

#### Kassör (17).

**Eklom, H. M.**

#### Bokhållare (17).

**Ramgren, E. G.**

#### Kassakontrollant (13).

**Dahlholm, D. E. E.**

#### Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(1,500 kr., dessutom arvode 2,400 kr. för år 1923).

**Markelius, S. G.**; träffas tisdagar och fredagar 10—11,30 samt under tiden april—juni även onsdagar och torsdagar 10—11,30.

#### Bokhållare och ritare (13).

**Ekman, O. N. V.** (norra begravningsplatsen).

En *kontorsskrivare* (7), ett *extra expeditionssbiträde* (1,980 kr.), en *vaktmästare* (6).

### Stockholms stads norra begravningsplats.

*Utanför Norrtull; t. Norr 5 88; expeditionstid: 10—5.*

*Stat år 1923.* Utgifter: 716,000 kr.; inkomster: 792,000 kr.

#### Trädgårdsmästare (15).

**Joëlsson, J. G.**

Ett *extra expeditionssbiträde* (3,000 kr.), en *dödgrävarförmän* (12), fem *gravskötarförmän* (12), en *orangör* (4,200 kr.).

Dessutom *arbetare* (vintern 54, sommaren 85) och *arbeterskor* (vintern 5, sommaren 211).



**KN. Stockholms stads södra begravnings-  
plats.**

*Utanför Skanstull; t. Enskele 10 14.*

*Stat år 1923. Utgifter: 618,640 kr.; in-  
komster: 546,664 kr.*

*Förman (14).*

Almroth, P. F.

En *förman* (12).

Dessutom *arbetare* (vintern 36, sommaren 42)  
och *arbeterskor* (vintern 2, sommaren 55).

**Läkare för kyrkogårdsnämndens  
arbetare**

(arvoden resp. 600 och 400 kr.).

(Jfr sid. 179.)

Hellström, T. G. (för norra begravningsplatsens);  
Klingberg, A. F. (för södra begravnings-  
platsen).



# Viktigare kommunala kommittéer och delegationer.

(Beträffande viktigare kommittéer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.)

## Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 43).

## Utskärningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 43).

## Industrimonumentskommittén.

(Kommitté för resande i huvudstaden av ett monumentalt konstverk över industrien.)

Sedan en person, som tillsvidare önskade bli på en staty eller grupp som sinnebild för industrien, beslöt stadsfullmäktige den 18 maj 1908 att med tacksamhet mottaga donationen samt överlämna åt beredningsutskottet att utse ett lämpligt antal personer med uppdrag att mottaga de donerade medlen, anordna pristävlan rörande förslag till det avsedda konstverket samt i övrigt bringa beslutet om dess uppställande till verkställighet. Sedan kommittén anordnat en pristävlan, beslöt den i mars 1911 i princip godkänna konstnären Carl Milles' förslag »Naturkraft», under villkor att monumentet kunde utföras för det belopp, som står till kommitténs förfogande. Kommittén avgav den 25 jan. 1915 till stadsfullmäktige utredning och förslag. På grund av inträdda prisstegringar och andra mellankommande hinder kunde emellertid förslaget ej komma till utförande. Kommittén framlade på grund därav den 27 jan. 1919 ett nytt förslag till industrimonument, liksom utarbetat av herr Milles (se Bih. nr 62 för 1919), vilket av stadsfullmäktige den 2 juni 1919 antogs till utförande.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 21 maj 1908 (fyllnadsval den 2 mars 1914).

## Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.; Cederborg, A., direktör, stadsfullm.s ordf., ordf.; Clason, I. G., byggnadsråd; Lallerstedt, E. J., professor; en vakant.

## Stockholms arbetslöshetskommitté.

(Kommitté för förebyggande av arbetslöshet och lindrande av dess verkningar.)

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anbefalldes kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 aug. 1914 tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna, varjämte riksdagen anvisade medel att utgå som bidrag till kommunerna vid understödjande av arbetslösa.

På förslag av en kommitté, tillsatt av stadsfullmäktiges beredningsutskott och en frivillig sammanslutning med närmaste uppgift att hjälpa mobiliserades familjer, den s. k. »centrala understödskommittén», fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunderna för arbetslöshetsunderstöds utdelande och uppdrag åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Sedmera har av kungl. maj:t utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetslöshetskommittéernas verksamhet, senast i kungörelse den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshetsbistånd. Enligt nämnda kungörelse skall arbetslöshetskommittén bestå av en av konungens befallningshavande utsedd ordförande jämte suppleant för denna samt minst fyra och högst tio av stadsfullmäktige valda ledamöter med minst hälften så många suppleanter. Kommittén bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels för den frivilliga hjälpverksamheten, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Arbetslöshetskommitténs verksamhet granskas av särskilda revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige. Den centrala ledningen av understödsverksamheten utövas av statens arbetslöshetskommission.

Beträffande arbetslöshetskommitténs verksamhet under åren 1914—1920, vilken omfattade dels utdelning av understöd till arbetslösa inom vissa yrkeskategorier, dels ock (ehuru i mindre omfattning) anordnande av nödhjälpsarbeten, hänvisas till 1921 års kommunalkalender, där en redogörelse härför återfinnes.

Med anledning av den i slutet av år 1920 inträdande starka depressionen inom näringslivet och i arbetsmarknaden, vilken blev särskilt utpräglad under vintern 1921—1922 men därefter något lättat, visade det sig nödvändigt att vid-



**Kom-  
mitté-  
er.**

taga kraftiga åtgärder för motverkande av den mycket omfattande arbetslösheten och till lindrande av dess följder. Med hänsyn härtill hava stadsfullmäktige anslagit avsevärda belopp här- för, nämligen till nödhjälpsarbeten under år 1921 2,050,000 kr., under år 1922 1,600,000 kr. och under år 1923 (den 5 mars) 460,000 kr. samt till arbetslöshetsunderstöd under år 1921 1,480,000 kr., under år 1922 2,000,000 kr. och under år 1923 (den 15 jan.) 250,000 kr. Dessutom har under åren 1921 och 1922 anslagits inalles 316,000 kr. som bidrag till vissa av södra Sveriges statsarbeten omhänder- havda nödhjälpsarbeten, under villkor att uteslu- tande arbetslösa från Stockholm skulle sysselsät- tas vid ifrågavarande företag.

Å de belopp, som anslås till understöd — kontant eller in natura —, erhålles enligt k. kung. den 7 juli 1922 statsbidrag med lika stort belopp. Understöd utbetalas åt sådana per- soner, vilkas ekonomi genom en längre tids oför- vållad arbetslöshet blivit undergrävd. Jämlikt nämnda kungörelse kan numera statsbidrag er- hållas jämväl till kommunala nödhjälpsarbeten. Sådant bidrag utgår med högst det belopp för varje dag och arbetslös, som, därest arbetslös- hetsunderstöd utgått, kan antagas hava tillkom- mit kommunen såsom statsbidrag till sådant understöd åt de vid nödhjälpsarbetena anställda arbetslösa.

Verksamheten till arbetslöshetens bekämpan- de bedrives efter de riktlinjer, som angivas i ovannämnda kungörelse samt de ytterligare föreskrifter, som meddelats av arbetslöshetskommis- sionen och stadsfullmäktige.

Beträffande nu gällande grunder för under- stödsverksamhetens och nödhjälpsarbetenas an- ordnande hänvisas i övrigt till Utl. nr 231 och 276 för år 1921, 105 och 257 för år 1922 samt 17 för år 1923.

Urvalet av de arbetsföretag, som skola ut- föras som nödhjälpsarbeten, omhänderhaves av stadskollegiet. Den närmaste ledningen av fler- talet av stadens nödhjälpsarbeten handhaves av en inom gatukontoret särskilt inrättad nödhjälps- avdelning (se sid. 202).

Jämlikt stadsfullmäktiges särskilda bemyndi- gande har arbetslöshetskommittén fr. o. m. den 27 aug. 1919 anordnat den enligt kungörelsen den 2 aug. 1919 påbjudna understödsverksam- heten för arbetslös tobakspersonal m. fl. Denna verksamhet regleras numera av en kungl. kun- görelse den 7 juli 1921. För behandling av hithörande frågor har tillsatts en särskild nämnd (se nedan).

Beredningsutskottets val av ledamöter i arbets- löshetskommittén skedde den 4 nov. 1914 och kompletteringsval förriktades av stadsfullmäktige den 2 april och 21 maj 1917. Den 3 juni 1918 beslöto emellertid stadsfullmäktige, att kommittén i dess helhet skulle utses genom val av fullmäk- tige. Nyvalet ägde rum samma dag och gäll- de för tiden till utgången av juni månad s. å.

Sedermåra hava nyval ägt rum den 30 juni 1919, den 12 jan. och 21 juni 1920, 21 juni 1921 samt 7 juni 1922, det sista för tiden t. o. m. juni 1923. Stadsfullmäktiges val av revisorer för samma tid ägde rum den 7 juni 1922.

*Ordförande.*

Masreliez, K. V., rådmän.

*Ledamöter.*

Andersson, E. T., bryggeriarbetare, stadsfullm.; Hagelquist, K. F. P., sjökapten, stadsfullm.; Käppe, K. A., byggnadssnickare; Lagergren, D. G., kassör; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; Paues, E. W., direktör; Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.; Tinggren, G. A., tillsyningsman; Wiberg, G. E. platsexpeditör; Öhrström, K. O. A., kapten.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

Anderberg, G. H. A., notarie hos tjänstenämnden; t. »stadshuset».

*Kassaförvaltare.*

Anderberg, G. H. A.; Liander, M. E. (ställföretr.).

*Revisorer.*

Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie (ut- sedd av överståthållarämbetet): Forsell, J. A. S:son, expeditionsförare, Nilsson, J. P., direk- tör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullmäktige).

**Tobaksarbetarenämnden.**

*Ledamöter.*

Andersson, f. Krantz, K. Lovisa, fru; Berg, Clary L., fröken; Hennings, E., statssekreterare; Kindstrand, K. A., förtoendeman; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm., ordf.

**Nämnden för beviljande av understöd.**

*Ledamöter.*

Brundin, J. E., fabriksdisponent; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm., ordf.; Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.

Suppleanter: Karlsson, G. E., direktör; Lager- gren, D. G., kassör.

**Expedition.**

Vasagatan 11, 1 tr. ö. g., C.; t. 139 13, Norr 63 51, Norr 291 53; expeditionstid: 9—3.

*Föreståndare*

(7,020 kr.).

Valdén, G. F.

En assistent (3,750 kr.), en kassör (tim- avlönad), två kontorsskrivare (2,700 kr.), tre kontorsbiträden (2,160—1,800 kr.) samt per- sonal för hemundersökningar.



## Poliskommittén.

*(Kommitté för utredning ang. möjligheterna till förenklingar och besparingar inom polistjänsten.)*

I en hos stadsfullmäktige den 29 juni 1914 väckt motion hemställdes om en ingående och allsidig utredning ang. möjligheterna till förenklingar och besparingar inom polistjänsten. Med anledning därav beslöt stadsfullmäktige den 22 mars 1915 tillsätta en kommitté om fem personer för att verkställa en dylik utredning. Tre av kommitténs ledamöter skulle tillsättas av fullmäktige, varefter överståthållarämbetet skulle inbjudas utse de två återstående.

Kommittén konstituerade sig den 12 april 1915 och avgav den 4 dec. 1916 första delen av sitt betänkande (Bih. nr 222 för 1916) omfattande förslag till polisskola och ny organisation av kriminalpolisen samt den 31 dec. 1918 andra delen (Bih. nr 88 för 1918), vilket huvudsakligen berörde ordningspolisen, dess organisation och göromål. Ett tredje och sista betänkande torde vara att förvänta inom den närmaste tiden. Dessutom har kommittén avgivit yttranden i mindre frågor (se Bih. nr 126 för 1917 samt 26 och 60 för 1918).

Val av stadsfullmäktiges ledamöter ägde rum den 22 mars 1915; kompletteringsval skedde den 7 febr. 1916, 5 febr. 1917 och 27 juni 1918.

## *Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.*

**Hernblom, A. G.**, rådman; **Lidman, C.**, andre folkskolinspektör, stadsfullm.; **Tengdahl, K. A.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; 1:e vice ordf., ordf.

## *Av överståthållarämbetet utsedda ledamöter.*

**Ekström, G. L. V.**, poliskommissarie; **Lidberg, C. G.**, stadsfiskal.

## *Av kommittén antagen sekreterare.*

**Lundberg, J. B. Y.**, polisassessor.

## Stockholms stads bad- och tvätthuskommitté.

*(Kommitté för utredning i fråga om kommunala bad- och tvätthusanläggningar i huvudstaden.)*

Kommittén, rörande vars uppdrag och sammansättning samt tidigare verksamhet hänvisas till 1922 års kommunalkalender, avgav den 16 juni 1921 sitt slutbetänkande, innehållande förslag till ordnande av varmbadhus- och tvätthusfrågorna i Stockholm (Bih. nr 22 för 1922).

## Arbetslöshetsförsäkringskommittén för Komittéer. Stockholms stad.

*(Kommitté för undersökning av möjligheten och lämpligheten av en kommunal arbetslöshetsförsäkring för Stockholms stad.)*

(Se 1922 års kommunalkalender.)

Stadsfullmäktige hava den 19 febr. 1923 återkallat det kommittén lämnade uppdraget (jfr Utl. 1923: nr 30).

## Stockholms stads trafikkomitté.

*(Kommitté för utredning av stadens kommunikationsfrågor.)*

Stadsfullmäktige beslöt den 5 mars 1923 återkalla det uppdrag, som lämnats trafikkomittén, och i stället inrätta en särskild trafikkommission (se sid. 78).

## Ungkarlshotellkommittén.

*(Delegerade för utredning av frågan om ungarshotell i Stockholm.)*

Med anledning av den stora bristen på goda och billiga natthärbärgen i huvudstaden och de rådande hygieniska missförhållandena i avscende å de sämre hotellen och pensionaten, särskilt i fråga om ungarshotellen, beslöt stadsfullmäktige, efter i ärendet väckt motion, den 12 jan. 1920 att utse en delegation av fem personer med uppdrag att utreda frågan om ungarshotell i Stockholm och att till fullmäktige inkomma med de förslag, som utredningen kunde förordna, med bemyndigande därjämte för de delegerade att fullfölja de provisoriska åtgärder, som till avhjälpande av det nu särskilt trängande behovet ansetts erforderliga.

Val av delegerade ägde rum den 12 jan. 1920 (fyllnadsval den 1 mars 1920 och 5 mars 1923).

## *Delegerade.*

**Ahlbin, G. H. G.**, journalist; **Cederborg, A.**, direktör, stadsfullm:s ordf., ordf.; **Gard, A. F.**, advokat; **Gustafson, H. J.**, journalist, stadsfullm.; **Ström, O. F.**, redaktör, stadsfullm.

## *Av delegerade antagen sekreterare.*

**Björkman, C. A. J.**, fastighetssekreterare.

## Fattigvårdskommittén.

*(Kommitté för utredning ang. omorganisation av Stockholms fattigvård.)*

Vid sammanträde den 20 jan. 1921 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av sju personer med uppdrag att, i anslutning till närmare angivna grunder, utreda frågan om den vidare utvecklingen av Stockholms fattigvård



## Kommittéer.

med särskild hänsyn till den nyare lagstiftningen å fattigvårdens och angränsande områden, samt att framlägga de förslag, vartill utredningen i fråga kunde föranleda.

Stadskollegiets val av ledamöter ägde rum den 20 jan. 1921. Den 15 febr. 1923 beslöt kollegiet, att antalet ledamöter i kommittén skulle minskas till sex.

### Ledamöter.

Hedenius, P. A. I., överläkare, stadsfullm.; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.; Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Wedberg, Ebba Ch., fröken.

### Av stadskollegiet utsedd sekreterare.

Karlson, G. H., sekreterare hos svenska stadsförbundet.

### Biträdande sekreterare.

Öström, J. N. H., bitr. fattigvårdsinspektör.

## Hammarbyledskommissionen.

*(Kommission för utredning angående de fortsatta arbetena vid Hammarbyleden.)*

Den 28 april 1921 tillsatte stadskollegiet en kommission av fem personer, med uppdrag att undersöka, huruvida det rådande ekonomiska läget samt uppskjutandet av frågan om ordnandet av korsningen mellan statens järnvägstrafik och Hammarbyleden borde föranleda en ändring av de godkända planerna för ledens utförande, ävensom att i samband därmed utreda, huru korsningen mellan sjötrafiken genom farleden och statens järnvägstrafik lämpligast borde ordnas, samt att inkomma med härav föranledda förslag. Kommissionen bemyndigades jämväl att med kungl. järnvägsstyrelsen upptaga underhandlingar i de frågor, som omfattas av det kommissionen lämnade uppdraget.

Kommissionen har avgivit betänkanden den 3 juni och 23 sept. 1921 i fråga om Hammarbyledens fortsatta utbyggande (Bih. nr 17 och 44 för 1921) och den 1 aug. 1922 ang. fria höjden och läget för den blivande järnvägsbron över Årstaviken (Bih. nr 7 för 1923).

Stadskollegiets val av ledamöter ägde rum den 28 april 1921 (fyllnadsval den 12 maj s. å.). Vederbörande borgarråd äga rätt att närvara vid kommissionens sammanträden samt delta i överläggningarna.

### Ledamöter.

Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.; Fellenius, W. K. A., professor; Svenson, M., direktörsassistent; Vinberg, S. W., hamndirektör, ordf.

### Av kommissionen antagen sekreterare.

Nordendahl, E. H., civilingenjör.

## Industriverkskommissionen.

*(Kommission för utredning angående förändrad organisation av stadens industriella verk.)*

Med anledning av framställning från styrelsen över stadens industriella verk beslöt stadskollegiet den 23 febr. 1922 tillsätta en kommission av fem personer för utredning av frågan, huruvida de industriella verken (gas- och elektricitetsverken, eventuellt vattenledningsverket) lämpligen böra erhålla en ändrad organisation och ställning inom kommunalförvaltningen, samt att, om så anses böra bliva fallet, avgiva förslag härtill, ävensom förslag till de andra åtgärder, vilka av utredningen kunna betingas.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommissionen ägde rum den 23 febr. 1922. Dessutom har kommissionen bemyndigats att, om så anses erforderligt, med sig som ledamöter adjungera ytterligare högst två personer, varjämte vederbörande borgarråd och chefstjänstemän äga rätt att delta i kommissionens förhandlingar.

### Ledamöter.

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.; Johansson, A., direktör i kooperativa förbundet; Lange, E., kassör, stadsfullm.; Thelander, C. T. F., ingenjör; Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm., ordf.

### Av kommissionen antagen sekreterare.

Hörlin, H., revisor.

## Levnadskostnadsdelegerade.

*(Delegerade för granskning av levnadskostnadsuppgifter för Stockholm.)*

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträknande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

### Delegerade.

Falk, H. A., handlande; Johansson, A., direktör i kooperativa förbundet; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

## Rotemanskommittén.

*(Kommitté för utredning angående ändrad organisation av rotemansinstitutionen.)*

I samband med avgivande av förslag till omorganisation av taxerings-, uppboräds- och indrivningsväsendet föreslog den av stadsfullmäktige tillsatta uppborädsverkskommittén i sitt år 1920 avgivna betänkande (Bih. nr 59 för 1920)



jämväl en omläggning av rotemansinstitutionen. Vid stadskollegiets behandling av det förstnämnda ärendet blev emellertid frågan om rotemansinstitutionens omorganisation undanskjuten i och för vidare utredning. Denna utredning beslöt stadskollegiet den 8 juni 1922 uppdraga åt en kommitté av fem personer, av vilka tre skulle utses av stadskollegiet och två av mantalsnämnden.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 8 juni 1922 och mantalsnämndens den 7 juli s. å.

### *Ledamöter.*

**Jakobsson**, U. G. W., roteman, **Nordwall**, B. I. S., finanssekreterare, **Welin**, K. G. A., trafikdirektör, stadsfullm., ordf. (utsedda av stadskollegiet); **von Friesen**, F. Hj., uppbördskamerare, vice ordf., **Öhrström**, O. E., roteman (utsedda av mantalsnämnden).

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Willgren**, C. G., tf. taxeringskommissarie.

### **Stadshusinvigningskommittén.**

*(Kommitté för förberedande av stadshusets invigning.)*

Med anledning av det förestående färdigblivandet av stadshuset beslöt stadskollegiet den 31 aug. 1922 tillsätta en kommitté av

fjorton personer för att närmare förbereda frågan om stadshusets högtidliga invigning, vilken är avsedd att äga rum midsommaraftonen 1923 (400-årsdagen av Gustav Vasas intåg i Stockholm). Kommittén har inom sig utsett ett verkställande utskott med uppgift att uppgöra program för invigningen.

Ett preliminärt programförslag framlades av stadskollegiet för stadsfullmäktige den 19 mars 1923 (Utl. nr 88 för 1923), varvid fullmäktige till omkostnader vid invigningen anslog 56,000 kr.

### *Ledamöter.*

**Bagge**, G. A., professor, stadsfullm:s 2:e vice ordf.; **Cederborg**, A., direktör, stadsfullm:s ordf., ordf.; **Folcker**, J. F., generalagent, stadsfullm.; **Juhlin Dannfelt**, C. G., borgarråd, stadsfullm.; **Lamm**, H. F., grosshandlare; **Larsson**, O. E., borgarråd, stadsfullm.; **Larsson**, Y. G. R., kanslichef; **Magnuson**, P. K., förgyllare, stadsfullm.; **Meurling**, C. H. F., borgarråd; **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.; **Thorberg**, J. A. J., landsorganisationens ordf., stadsfullm.; **Törnell**, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm.; **Wallenberg**, K. A., bankdirektör; **Östberg**, R., professor.

*Kommitténs verkställande utskott.*

**Cederborg**, A., ordf.; **Larsson**, Y. G. R.; **Meurling**, C. H. F.; **Tengdahl**, K. A.; **Östberg**, R.

**Kommittéer.**



